

Socialdepartementet
Handläggare
Akten

ÄN 2019/1056 1.9.1

§ 32

Remissvar Förbättrat grundskydd för pensionärer

Äldrenämnden beslutar efter tillstyrkan från äldrenämndens arbetsutskott

1. att lämna remissvar till Socialdepartementet
2. att skicka remissvar till kommunstyrelsen för kännedom

Beskrivning av ärendet

Äldrenämnden har för Karlskrona kommuns räkning givits möjlighet till ett utlåtande om Socialdepartementets promemoria Förbättrat grundskydd för pensionärer. Pensionsgruppen tog 2017 initiativ till en utredning – Grundskyddsutredningen – för att se över pensionssystemets grundskydd. Ett av de främsta problem som noterats under utredningen är att pensionerna inte har följt den allmänna inkomstutvecklingen, samt en ineffektivitet i grundskyddet till de mest ekonomiskt utsatta. Utredningen ledde till ett reformpaket, där flera förändringar föreslagits till

En arbetsgrupp bestående av tjänstemän vid Socialdepartementet har därefter haft i uppdrag att slutföra utredningsarbetet samt lägga fram ett reformpaket för grundskyddet, vilket presenteras i promemoria S2019/00462/SF. Arbetsgruppen har reviderat utredningsförslagen, framför allt utifrån en EU-dom gällande det svenska pensionssystemet som i direkt mening påverkar reformpaketets möjliga innehåll.

Äldrenämndens arbetsutskott har tillsammans med förvaltningen utarbetat detta utlåtande, med samlade synpunkter på arbetsgruppens förslag.

Förutsättningar för införande av reformen

Under Grundskyddsutredningens arbete har förutsättningarna för reformen förändrats. Framför allt har en dom från EU-domstolen kommit (mål nr C-189/16), beträffande garantipensioner för svenskar bosatta utomlands eller med pensioner från flera länder.

forts.

§ 32 forts.

Remissvar Förbättrat grundskydd för pensionärer

Konsekvensen av domen blir, enligt arbetsgruppens bedömning, att en av de större komponenterna i reformen inte kan genomföras i nuläget. Det gäller i huvudsak det föreslagna tilläggsbeloppet till garantipensionen, varför arbetsgruppen således har fått göra genomgripande förändringar av reformpaketet inom den befintliga ekonomiska ramen. Arbetsgruppen som reviderat reformförslaget vidhåller också att flera av förslagen kommer medföra en för stor administrativ börda, både i inledningsskedet av reformen och fortlöpande.

Äldrenämnden ser det som särskilt olyckligt att inte förutsättningarna för reformer utretts av tjänstemän innan Regeringen initierade Grundskyddsutredningen, något som troligen både kommer att försvåra och försena reformen. Detta gäller särskilt med tanke på det osäkra parlamentariska läget som Sverige befunnit sig i sedan valet i september 2018, något som regeringen borde tagit höjd för.

Relevanta sakfrågor för Äldrenämnden

Nedan anges de synpunkter som Äldrenämnden Karlskrona kommun har på arbetsgruppens förslag, samt vilken ärendegång man förespråkar framgent.

Kostnader för den enskilde med anledning av reformen Arbetsgruppens inriktning för att hantera de förändrade förutsättningarna är att lägga större vikt vid de äldres ekonomiska situation i förhållande till boendekostnader. Här ser Äldrenämnden det som särskilt viktigt att beakta de konsekvenser detta kan medföra i form av ökade kostnader för den enskilde för äldreomsorg, något som även Region Gotland har påtalat i remissutlåtandet. Detta gäller såväl eventuellt höjda avgifter på grund av nivåerna i kommunernas avgiftssystem, men även långsiktigt för kommunernas möjlighet att ta ut högre avgifter. Äldrenämnden bedömer att det finns en risk att reformen på sikt kan urholkas av att kommunerna tar ut högre avgifter, vilket kan behöva regleras.

Äldrenämnden har också synpunkter på arbetsgruppens förslag till bostadstillägg, där en av gränsvärdena för att berättigas tillägg är att ha boendekostnader upp till 7000 kronor för att berättigas ersättning till 70% av kostnaden. Äldrenämnden vidhåller här, i likhet med bland annat Boverket och pensionärsföreningarna, att bostadskostnads-taket bör höjas till minst 8 000 kronor per månad för att pensionärers hushåll fortsättningsvis ska kunna efterfråga nyproducerade bostäder med god tillgänglighet.

forts.

§ 32 forts.

Remissvar Förbättrat grundskydd för pensionärer

Äldrenämnden vidhåller att förslaget inte enbart har att beakta träffsäkerheten i reformen för målgruppen, utan även måste ta hänsyn till dagens bostadsmarknad och prognos för kommande hyresbostäder.

Avgränsning av målgrupp för reformen

Äldrenämnden menar att avgränsningen till att endast hantera reform för ålderspensionärer och inte personer med aktivitets- och sjukersättning är problematisk, eftersom de senare grupperna är i samma ekonomiska situation och saknar förutsättningar att förvärvsarbeta. Individer i denna grupp kommer dessutom med tiden mycket sannolikt bli desamma som omfattas av reformpaketet, varför Äldrenämnden bedömer att separata lösningar på grundval av ålder är kortsiktiga, något som framkommer inte minst gällande gränsdragningen mellan lagrummen LSS och SoL. Äldrenämnden påtalar därför rättssäkerheten och träffsäkerheten i reformen och menar att den nedre åldersgränsen inte är önskvärd. Det ska löna sig att arbeta, men samhället ska även ta hänsyn till dem som behöver arbeta deltid eller saknar möjlighet att delta på arbetsmarknaden inför ålderspension.

Senarelägga tilläggsbeloppet för garantipensionen för de mest ekonomiskt utsatta

Arbetsgruppens ändringar av reformförslaget syftar till en mer jämn fördelning av förmåner inom den befintliga ramen för reformen, och framstår i berörda delar som mer träffsäker än grundförslaget. Äldrenämnden är medveten om att det skulle medföra en merkostnad för reformpaketet att införa tilläggsbeloppet, om denna del skulle tillfogas i efterhand. Men Äldrenämnden bedömer att situationen för just berörd målgrupp i dagsläget är så pass ansträngd, att denna merkostnad är befogad. Äldrenämnden bedömer att ett sådant senare tillägg inte heller skulle påverka reformpaketets inriktning och dess incitament, utan är att se som lättnad av den svåra situationen. Detta har också pensionärsorganisationerna påpekat i remissutlåtandena, vilka menar att själva huvudsyftet med reformen varit att förbättra träffsäkerheten i grundskyddet för dem med störst behov.

Samlad bedömning av utredningens förslag till reformpaket

Grundskyddsutredningens huvudsakliga slutsats var att grundskyddet i sin helhet behöver höjas, där är Äldrenämnden helt överens med utredningen. Arbetsgruppens reviderade förslag gör emellertid avkall på just den punkten, vilket enligt Äldrenämndens bedömning är en avgörande försämring av reformpaketet.

forts.

§ 32 forts.

Remissvar Förbättrat grundskydd för pensionärer

Äldrenämnden bedömer emellertid att samtliga delar som ingår i reformpaketet bör genomföras så snart som möjligt. Man vill här särskilt påpeka att reformerna behöver ske samtidigt och inte försenas ytterligare till att genomföras senare än januari 2020. Berörda myndigheter, däribland främst Pensionsmyndigheten, bör därför tillföras ytterligare resurser för att hantera den eventuellt komplicerade administrationen vid ett samtidigt införande av paketets delar. Därefter får regeringen ta ställning till utredning av tilläggsbeloppen i förhållande till den gällande EU-domen, för att avgöra om tillägg till de mest behövande är möjlig.
